

KVINNORNAS TIDNING

8 Oktober 1922.

N:o 41. 2:dra årg.

Annonspris: Textsida 25 öre pr mm.
sista sidan 20 öre pr mm.
Längre annonsering rabatt.

Utkommer varje Söndag.

Utgivare och redaktör: INGBERG DAHLÖF. För annons- och ekonomiafdelningen: EDITH RICKBERG.
Redaktion och expedition: Vallgatan 27, Göteborg. Tel. 48070.

Prenumerationspris:
Helår Kr. 6:— 1/2 år Kr. 3:75.
Lösnummer 15 öre.

F. A. B. HVAR & DAGS TRYCKERI, GÖTEBORG, 1922

Eftertryck tillåtes gärna om "Kvinnornas Tidning", med hela namnet utsatt, angives som källan.

(Eftertryck förbjudes.)

Omsorgen om släktet.

Av Professor H. Lundborg.

(Sv. Kvinnors Medborgarförbunds artikelserie.)

INNEHÅLL.

Utländskronika i sammandrag. Omsorgen om släktet. Av professor H. Lundborg.
Ljuvt och bittert om kärleken. Inom egna gränser. Ruth Almén.
En parallell. Oktober.
Finlands stora kvinna. Mathilda Wrede. Fångarnas vän. Av Marie Louise Ingeman.
Från kvinnovärlden.
... eller är arbetet en välsignelse? Mont St. Michel. Resebrev av A. C. Han borde själv göra det. M. M.

Utländskronika i sammandrag.

Under den senaste veckan har en tydlig avspänning inträtt i Orientkonflikten. Vid dess början var situationen utomordentligt allvarig och kriget syntes hotande nära, men, då detta skrives, veta de engelska telegrammen berättar, att den fredliga lösningen är så gott som tryggad. En militär konferens, vid vilken de allierade makterna samt Turkiet och Grekland varit representerade, har hållits i Mudania. De rent militära frågorna hava här ordnats på ett för de olika parterna mer eller mindre tillfredsställande sätt. De grekiska kraven på fortsatt herravälde i Tracien hava givetvis icke vunnit beaktande — ett nederlag måste ju betalas. Likaså torde de allierade makterna hava sett sig nödsakade att visa ett rätt stort tillmötesgående mot Turkiet, dock ej så stort att deras prestige därav kunna taga skada.

De fåtaliga engelska trupperna hava kvarstätt på sin utsatta post i Chanak på Mindre Asiens kust utan att den mångdubbel starkare turkiska hären, som omslutit platsen, vågat en attack. Ett förhållande som inåt Orienten torde inge respekt.

Det slutgiltiga ordnandet av Orientfrågan, det turkisk-grekiska mellanhavandet, Turkiets nya gränsreglering och Sundens öde, kommer att avgöras vid en snart följande kongress, där det i fredsutgåendet efter världskriget så illa hanterade och utplundrade Turkiet möter fram som en segrande, respektingivande stormakt med utsikt att få även långt gående fördrag hövligt upptagna. Man frastas onekligen till en jämförelse mellan det mot ententen uppstudsiga Turkiet, som nekade att underskriva den dikterade hårda freden, i stället vädjande till vapnen, och det ödmjuka Tyskland, som för löftet om billiga fredsvillkor vände upp och ned på sin starka statsbyggna, sände bort sin flotta, skrotade med sina kanoner och aeroplan, upp-löste sin tappra, ärehöjda här, med ett ord gjorde sig självt vapenlös och nu skördar lönen därför. Och vilken lön!

Den grekiska omvälvningen synes ha försiggått utan svårare händelser. Konungen har abdikerat

Det torde ej kunna förnekas, att ett lands största rikedom utgöres av ett i rashänseende gott folkmaterial. Australnegrer och andra vilda folkslag bidraga säkert ej till att höja värdet — materiellt sett — av de landområden som de bebo, utan tvärtom. Annorlunda är det emellertid ställt med de länder, som ha en arbetsam och rasduglig befolkning. Vi nordbor ha av naturen blivit mycket rikt gynnade. Det svenska folket, liksom dess närmare anförvanter, är sedan gammalt av god rasbeskaffenhet, men det gäller förvisso att hushålla med folkkräften, ty den är ingalunda outtömlig, som människors i allmänhet helt tanklöst synas tro.

För icke länge sedan, då tillgången på födoämnen var synnerligen knapp i Europa på grund av kriget, kvängades folk att införa livsmedelsransonerering i en eller annan form för att undgå en katastrof i form av hungersnöd. Man kan fråga sig: när skola de sargade och blödande folken i vår världsdel tvingas att bättre än hittills hushålla med folkmaterialiet

och med sin gemål samt ett par söner lämnat landet. Kronprinsen har under namn av Georg II bestigit tronen, varvid huvudstaden etablerade illumination. I Frankrike misstror man den försiggångna revolutionen. Är det hela ett spel för att vinna Frankrikes bevägenhet och stöd, när freden med Turkiet skall skrivas? Konung Konstantin, kajsar Wilhelms sväger, är ingen persona grata i Frankrike och hans förvisning borde alltså göra en viss behaglig effekt i detta mäktiga land.

Även den turkiske skuggsultanen har abdikerat, till förmån för tronföljaren Abdul Medjid. Tillbakaträddandet var nödvändigt — den man som underskrivit den förödmjukande, av turkiska folket aldrig godkända freden med ententen stod icke i stil med den nya lysande aera Turkiet nu går till mötes.

Nationernas förbund har i dagarna avslutat sin tredje session. En del bindande beslut hava därunder fattats. Vi nämna upprättandet av ett institut till epidemiernas bekämpande, hjälp åt greker och armenier, igångsättandet av en upplysningsverksamhet över gaskriget för att väcka en världsoption mot detsamma m. m.

I de stora frågorna har man fått avstå från de avgörande besluten och nöja sig med sådana av principiell art. Så är fallet med avrustningsfrågan, till vilken förbundet intager en välvillig hållning. Rörande skadeståndsfrågan har Förbundet deklarerat, att det kan upptaga den till behandling endast på anmodan av ententemakterna. Lösningen måste därjämte ske inom de redan befintliga traktaternas ram! — Sverige har vederfarits äran att tillika med Uruguay nyinvaljas i folkförbundsrådet. Sverige fick 35 röster av 45 röstande. Uruguay 40.

och i tid se till, att en god rekrytering av släktet kommer till stånd? Det sker nu en misshushållning i dessa hänseenden i stora delar av Europa, som gör ett sorgligt intryck på alla dem, som klart inse, huru orätt vi handla mot våra efterkommande. De folk som ej längre förstå värdet av sunda och starka barn, utan hellre vilja leva ett egoistiskt liv dem förut, böjd för att tillskriva detta förhållande alla möjliga mystiska orsaker. Senare tiders forskning har kunnat visa, att huvudanledningen är av social-biologisk art. Människan gynnas ej av några undantagsprivilegier, hon måste hörsamma de biologiska lagar, för vilka alla levande organismer ha att böja sig. Överträdas dessa, utelämnas icke följden.

Livets eviga grundlagar kunna vi således ej komma ifrån. Individerna dö, men rasen lever i en ändlös kedja av generationer. Det gäller för oss att noga studera dessa biologiska lagar, och sedan, när vi kommit till klarhet, inrätta vårt liv därefter. Det föreligger alltför många bevis på, hur det går, när ett folk åsidosätter dem. Det vore emellertid oriktigt att tro, att dessa lagar uteslutande äro stränga hämmare. Rätt förstådda och utnyttjade utgöra de en snart sagt outtömlig källa till förädling och framåtskridande.

Nya forskningsgrenar, rasbiologi och rashygien, ha just tagit till upp-gift att utreda dessa förhållanden. Den moderna rasforskningen har fastslagit, att individer såväl som hela folk äro varandra betydligt olika i inre avseende. Denna olikhet beror huvudsakligen på skilda arvsanlag. Då det gäller framtiden för ett folk eller en ras, spela miljö, uppfostran och övning en mera underordnad roll. Det är arvsanlagen, som äro utslags-givande. Äro de goda, sker ett framåt-skridande. Äro de däremot dåliga, går folket successivt tillbaka. Individer med avgjort dåliga arvsanlag böra ej i någon större utsträckning föröka släktet.

Främjandet av den kvalificerade arvsbestansens utveckling sker genom urval. Ett gammalt ordspråk säger, att det är bättre att stämma i bäcken än i ån. Det har sin tillämpning även på detta område: det är lättare att ordna så, att verkligt ur-artade människor, genom asylering eller på annat sätt förhindras att efterkomma avkomma, än att häva ur-artningen, då den redan uppkommit. Våra försök i den senare riktningen ha i stort sett ömkligt misslyckats. Föräldraskap bör tillkomma den sunda och normalt begåvade befolkningen, och det är statens oavslutade plikt att ordna förhållandena så, att

denna stödjess i sin strävan att bilda nya familjer och goda hem. Folkets framtida existens måste betryggas. Detta sker genom en klok befolkningspolitik i rashygienisk anda.

En aldrig så god miljö förmår ej höja ett i sitt inre dåligt och rasodugligt folk, t. ex. zigenare eller hottentotter, lika litet går det för sig att på denna väg förbättra de djupast sjunkna bottenlagren inom kultursamhällena, såsom vaneförbrytare, vagabonder, imbecilla (svagt begåvade individer). Dessa lida ofta av ärftligt betingade skavanker, på vilka miljöförbättringar ej heller i nämnvärd mån äro verksamma.

En kvinnlig engelsk forskare, Miss Elderton, anställd vid Galtonlaboratoriet i London, har gjort följande uttalande: "Det enda sätt, på vilket en nation i längden kan bibehålla sin livsduglighet, är att tillse, att varje ny generation avlas av de biologiskt värdefullaste i den föregående". En tysk läkare, Dr Siemens, har uttryckt samma tankegång så: "Den fråga, som avgör ett folks framtid, beror ej i första rummet på vilka som uppfostra det nya släktet, utan vilka som föda det".

För rashygien gäller det att skydda folket mot farliga inre fiender, vilka hota att alldeles förgöra dem. Det kan synas, som om inga offer här borde vara för stora, i all synnerhet som de utgifter, vilka anslås för dylika ändamål, d. v. s. för höjning av folkets konstitutionella krav (= dess rasbiologiska värde), säkerligen komma att betala sig i framtiden och ge mer än ränta på ränta.

Man har full rätt att hysa den fasta övertygelsen, att de folk, som i tid lära sig inse arvets och rasens betydelse och därjämte äro villiga att lydigt underkasta sig de naturlagar, som råda över oss människor, komma att gå segrande fram i världen, ej med krigets förödelse, hunger, undernäring och sjukdomar i spåren, utan tvärt om röjande väg för en högre kultur, en vidgad och fördjupad moral samt ett sundare och lyckligare människosläkte.

Statsmakterna i vårt land ha nyligen tillmötesgått den allmänna opinionens länge uttalade önskemål om upprättandet av ett statsinstitut för rasbiologi — visserligen med en rätt blygsam början. Det länder dock Sveriges folk till all heder att ha gått i spetsen på ett så viktigt kulturområde. Detta steg har hälsats med stor tillfredsställelse i andra länder och kommer säkerligen att mana till efterföljd. Stora, väl utrustade rasbiologiska forskningsinstitut måste inrättas i alla kulturländer. Folkets självbevarelsedrift kommer med all säkerhet att framvinga dylika. Rashygieniska reformer följa förr eller senare i dess spår.

I ett litet, nyligen av förf. utgivet arbete (Rasbiologi och rashygien. 2 uppl.) avhandlas dessa frågor, som äro av så stor betydelse för ännu ofödda släkten, på ett mera ingående sätt.

Kvinnan älskar oss för våra fel; ha vi tillräckligt många, kunna de ursäktas oss allt, till och med vårt förstånd.

Oscar Wilde.

Ljuvt och bittert om kärleken.

När ett hjärta mött ett annat hjärta, Ringa blir då vad förut var mycket. Jord och himmel, hemland, fader, moder, Mer än jorden sluts då i ett famntag, Mer än himlen ses då i ett öga, Mer än moders råd och faders vilja Hörs då i en suck, som knappast höres. Vilken makt kan tjusa så som kärlek, Vilken boja hålla den, som älskar? J. L. Runeberg.

Det finns så många slag av kärlek, att man ej vet vart man skall vända sig för att definiera den. Man giver helt djärvt namnet kärlek åt en kapolis, som räckte några dagar, åt en förbindelse utan tillgivenhet, åt en böjelse, hastigt följd av avsmak; man giver detta namn åt tusen gyselbilder. F. M. A. de Voltaire.

I en ädel och trogen mans kärlek ligger alltid ett grand moderlig ömhet; han återkastar de strålar av skyddande huldhet, som götos över honom, då han låg i sin moders knä. George Eliot.

Kärlek är lika litet lusta som sfärernas harmonier äro missljud, och lustan är så litet kärlek som Etnas andedräkt är sommar. M. Tupper.

Vad skall man göra mot en olycklig kärlek? Man skall anstränga sig och icke lägga händerna i skötet, ty då åter den än värre kring hjärtat. Man skall gå till sin dagliga gärning, uppfylla sin plikt och flitigt bedja sitt Fader vår. H. Hertz.

Den som äger en ädel kvinnas kärlek föraktar all last. Walther v. d. Vogelweide.

Att på en gång älska och vara förnuftig förmår knappast en gud. Publius Syrus.

Är frågan fri, så torde jag få lov att något fråga: Säg vad är kärlek? En har sagt han är en hemlig låga, Ett ljuvligt gift, en beska söt, det angenämsta sår, En önskesjuka, bästa straff och ljuvsta död man får. P. Lagerlöf.

Överdriven ömhet är i många fall en vanvårdad magkatarr. Och kärlek är i ännu flera fall endast

för hårt ådragna skärp, ohälsosamma rum, för rikligt föda och franska romaner. Petroleum V. Nasby.

Sin kärlek mannen har till bisak bara Men den är kvinnans allt. På land och våg. Har han för livets skilda värv att svara, Han kyrkan har och Alexanders-tåg, Förvärv och makt och ämbeten och fara, Som fylla växelvis hans fria häg; Han har så många uppgift — men som kvinna Har man blott en — att brinna och förbrinna! Lord Byron.

Ingenting förbränner så säkert kärleken som ett beständigt klander. Harriet-Beecher-Stowe.

Kärleken lever av brist på näring och dör av att bliva mättad. A. de Musset.

Däruti ligger just det ljuva i hjärtats dårskap, att man älskar även den älskades fel, ja, mer än andra människors företräden. F. Dahn.

Inom egna gränser.

Landstingsvalen hava försiggått och resultaten äro, sedan röstsammanräkningen nu slutförts på ett stort antal platser, i det närmaste kända.

Landstingen äro länsrepresentationer med företrädesvis kommunala uppgifter. De ha att besluta för resp. län i frågor rörande den allmänna hushållningen, näringarnes utveckling, hälsovården m. fl. sociala och ekonomiska angelägenheter. Valen till landstingen få emellertid mer än ortsintresse därigenom att det är dessa representanter, som (tillsammans med elektro-rer för Stockholm och Göteborg) utse ledamöterna till riksdagens första kammare. Landstingsvalen äro alltså politiskt betydelsefulla och av allmänt landsintresse.

Det är känt, att den sittande socialdemokratiska regeringen förväntat, att vid de förrättade landstingsvalen en stark socialdemokratisk vind skulle blåsa över landet. Hade så blivit fallet, skulle den nuvarande Första kammaren, som genom sin starka borgerliga majoritet varit obehövlig för regeringen, upplöst och efter nyval en ny kammare uppstått med ett måhända mycket förstärkt socialdemokratiskt inslag.

Dessa förhoppningar hava gäckats. Vid landstingsvalen hava socialdemokraterna gjort betydande vinster, men lika stora torde hava inhöstats av högern. Någon upp-

SKANDINAVISKA KREDITAKTIEBOLAGET

GÖTEBORG - STOCKHOLM - MALMÖ

Avdelningskontor
över hela landet

EGNA FONDER KR. 182,000,000:—

Gottgör å insatta medel
högsta gällande ränta

Telegramadress
"Kreditbolaget"

I VARJE SVENSKT HEM

som vill följa
dagshändelserna
inom politikens,
handels, kons-
stens och littera-
turens område
**läser man
numera**

GÖTEBORGS HANDELS- OCH SJÖFARTS-TIDNING

lösning av Första kammaren är därför icke att vänta. Dess borgerliga majoritet kommer sålunda att fortfarande utgöra ett skydd mot de vittgående socialiseringsprojekt regeringen ligger inne med.

En påfallande företeelse vid landstingsvalen har varit de talrika liberala mandatförslusterna till både högern och socialdemokraterna. Det liberala partiet har under de senaste åren allt mera smält tillsammans, och valen nu hava på ett nästan katastrofartat sätt gått partiet emot. Det har livligt kannstöpts om orsakerna härtill. Man har velat göra gällande, att det nu lidna nedslaget skulle vara en efterdyning till förbudsstriden. Partiets ledning har för att vinna stöd av de friliggande och nykterhetsvännerna manifesterat ett förbudsintresse, vilket icke fallit stora skaror av dess övriga anhängare i smaken och nu antingen avhållit dem från att gå till valurnorna eller, i fråga om utpräglade förbudsmotståndare, förmått dem att ansluta sig till partierna åt höger och vänster, vilka som bekant avvisat förbudstanken.

Det finns emellertid även andra skäl som kunna tänkas. Det socialdemokratiska partiet har under de senaste åren gått fram med stormsteg och ter sig som den politiska organisation, vilken den framtida makten skall tillfalla. Ett mäktigt parti utövar på många en starkare dragningskraft än ett mindre, i synnerhet om detta genom en ihållande otur allt mera decimeras. Det är nog åtskilliga på det liberala partiets radikala flygel, som funnit det politiskt opportunt att taga ännu ett steg till vänster och ansluta sig till det så mäktigt vordna socialdemokratiska partiet. Å andra sidan är det antagligt, att åtskilliga av de närmast högern stående liberalerna av fruktan för det växande socialdemokratiska inflytandet i samhället ansett sig böra giva det borgerliga parti sitt stöd, vilket bjudit och troligen kommer att bjuda de socialdemokratiska reformprojekten ett beslutsamt motstånd, nämligen högern.

Själva kärnan, de övertygelsetrogna, av den liberala organisationen finnes dock i behåll och däromkring kunna givetvis under skicklig ledning nya anhängareskaror samlas. Det vill dock synas, som skulle också denna kärna hotas av sprängning på grund av den därinom rådande starka splittringen i förbuds- och försvarsfrågorna.

Om landstingsvalen är ytterligare att säga, att deltagandet däri varit ytterligt litet. Man har talat om "valleda" och "valtröthet". Samhällelig liknoidhet och slöhet äro kanske de rätta uttrycken. Kvinnorna hava i mycket ringa utsträckning deltagit i dessa dock så viktiga val.

MODERNA
SMYCKEN
I alla prislägen
K. Anderson
Hörujuvelerare
Östra Hamng. 41. Göteborg.

Ruth Almén,

den högt skattade pianisten och musiklärarinnan, föredrog under en privat musikafon den 5 oktober för ett antal inbjudna musikintresserade och elever bland en del andra verk även några opus av egen komposition: Preludium och Sarabande samt 3 Preludier, vilka i dagarna komma att utgivas av ett större tyskt musikförlag i Berlin. Särskilt tillvann sig ett av preludierna ett varmt och odelat bifall. Samma tyska förlag har även tillförsäkrat sig utgivningsviolinen av den begåvade svenska kompositricen.

En parallell.

En främmande örlogsflottilj löper in i svensk hamn och beredes ett festligt mottagande. Tidningarna ägna främlingarna långa älskärda artiklar. Fester för officerarna, nöjeställningar för manskapet.

En marintrupp marscherar under musik genom staden och följes av stora sympatiskt stämda folkskaror. Permitterade matrosar flanera på trottoarerna, i alléerna. Svenska arbetare slå sig i samspråk med dem. Man kan ett och annat ord av främlingarnas svårförstådda språk. För resten leenden, skratt, vänliga åtbörder, hjärtliga handtryckningar. Man fraterniserar på kaféerna och utskänkningsställena. Stämningen är den hjärtligaste.

Allt detta är gott och väl, men minnen dyka upp och framställa sig till jämförelse —

Man minns alla de gånger man i tidningarna läst om svårartade antimilitaristuppträden, om svensk militär som skymfats och ofredats i svenska städer av egna landsmän, av hätska arbetarehopar. Och man frågar sig: *Varföre* denna nästan servila hjärtlighet mot främmande militär och detta hat mot den egna krigsmakten, det egna landets försvar?

OKTOBER.

De första gula bladen hava fallit. Efter en enda natt så träden plötsligt härjade, frostbitna, gulnande, glesnande. Det är redan höst. Man känner som om solen dragit sig längre bort, den lyser endast som ett sken utan värme, och det ligger polarkyla i vinden. Perioden är inne, då naturens liksom människornas livskraft för en kort tid avtar, då fågelsången tystnar, rabatten vissnar, och frukten faller mognad från sin gren.

Det är höst — färgernas tid, då naturen liksom den slocknande solen till avsked sprider sin varma aftonrodnad, innan den insomnar till ny kraftgivande vila. På himlen fåga höstens underbara skyar i umbra, rosa och vitt — hela rymden välver sig som en flammig pastell på en kyligt blå, siktig botten med ett djup utan slut.

Det är höst, sommarens avskedsfest över vårt vackra nordänland.

R. P.—s.

Nordiska Handelsbanken

Stockholm. GÖTEBORG. Malmö.

Egna fonder: Kr. 72,650,000:—

Notariatavdelning.

Förvaltar enskildas och kassors värdehandlingar mot billig avgift.

Finlands stora kvinna.

Mathilda Wrede — "Fångarnas vän".

Av Marie-Louise Ingeman.

Barmhärtigheten är en svår sak. Icke när det gäller att öva den mot dem, som lida materiell nöd, ty de behövande taga gärna emot, och det är så lätt att giva av överflödet.

Men att på ett rätt sätt vara barmhärtig mot dem som lida själslig nöd — att nalkas deras lidande, deras förnedring och förtvivlan utan att sära och stöta bort, är en av de vanskligheter uppgifter en människa kan påtaga sig. Ingen annan än en verkligt överlägsen, fast och frimodig, men dock ödmjuk och blygsam ande kan med framgång fullfölja den.

Framför mig ligger en bok, vilken innesluter historien om en sådan personlighet, som känt barmhärtighetens såväl lag som evangelium. Det är Ingeborg Maria Sicks bok om Finlands stora kvinnliga filantrop, friherrinnan *Mathilda Wrede*, fångarnas vän, den finska förbrytarvärldens goda genius.

Andra gången undertecknad hörde Mathilda Wredes namn var för åtskilliga år sedan på en gata i Helsingfors. En person i mitt sällskap sade plötsligen sakta:

— Där går Mathilda Wrede!
På motsatta trottoaren såg jag en mörckklädd, smärt, nästan mager gestalt, enkel som en sjuksköterskas och dock aristokratisk, uppfångade ett starklinjerat ansikte av en strålande blekhet, med en kraftigt framspringande näsa och en djup, visionär, världsfrånvänd blick.

Jag stannade ofrivilligt och följde den raskt bortilande gestalten. — Ja, sådan måste hon ju se ut, som gett sig ut i den svåra kampen att frälsa människosjäl! Stark och god och såsom en, som icke är av denna världen. Och medan jag följde henne med blicken, drog ett minne av det förgångna genom min själ. Minnet av *hur* och *när* jag första gången hörde hennes vördade och älskade namn. Det var av en av hennes vänner från fängelset. En av de många, som hon hjälpt och styrkt — en av de oändligt många, för vilka hon står som det äldste och bästa i livet, som en skyddsängel på vägen, vilkens namn de uttala i stillhet och dyrkan.

En tredje gång skulle jag höra hennes namn uttalas på detta särskilda sätt, som präglar sig in i minnet. Det var under ett besök på ett av Finlands största gods. En afton, då vi sutto samlade inne i salongen, kom jag av någon anledning att öppna en av de böcker, jag medfört på resan. Därvid gled ett kort ur och föll ned på mattan. Värden, en typ för de svensk-finska aristokrater, som utgjort Finlands prydna och bärarna av den kultur, som nu håller på att undanträngas, böjde sig skyndsamt ned för att taga upp det. Med ett utrop av överraskning reste han sig. Jag ser ännu det uttryck av igenkännande, som förklarade hans drag och hör den rörelse som vibrerade i hans stämma, då han utropade Mathilda Wredes namn. Kortet var nämligen en kopia av en porträttmålning av Mathilda Wrede, och hon själv, såsom jag sedermera fick veta, en av husets käraste och högst skattade umgängesvänner.

Det var dessa här ovan endast antydda erinringar, som redan förut givit mig en ganska klar och vördnadsvärd bild av Mathilda Wredes personlighet och livsgärning, innan Maria Sicks gripande skildring av hur guvernördottern från Wasa kom att beträda samaritans väg och i vad denna väg bjudit henne på både ont och gott, föll i mina händer. Boken, utgiven från Lindblads förlag i Uppsala, hör till dem man icke bör gå förbi. Ur densamma reser sig en hög och bjudande gestalt, präglad av aristokratens frimodighet, stolthet och pliktmedvetenhet gentemot sitt kall, men samtidigt av den djupt kristnes kärleksfullhet och ödmjukhet. När man överblickar hennes gärning kan med fullt gott sägas om henne, att hon överlämnat sitt liv — och vunnit det.

Det var redan år 1884, som den utomordentliga tillåtelsen utverkades åt guvernörrens i Wasa, friherre Karl Gustaf Fabian Wrede, tjuguariga dotter att få besöka alla landets fångelser och enskilt samtala med fångarna. En av förklaringsgrunderna till det underbara välde hon redan

AKTIEBOLAGET GÖTEBORGS BANK

GÖTEBORG

100 avdelningskontor i västra och östra Sverige

Grundad år 1848

Egna fonder Kr. 78.750.000

Emottager penningar å sparkasse-, kapital- och depositionsräkning till högsta gällande ränta.

Utlämnar hemsparbössor.

Bankens notariatavdelning förvaltar föreningars och kassors medel, enskilda förmögenheter samt testaments- och förmyndaremedel.

Obligations- och fondaandelningar.

Fullständig bankrörelse i övrigt.

John A. Gahms

Reseffekt- & Lädervaruaffär.

Resväskor och Hattaskar

Korsgatan 12 (hörnet av Kyrkog.) Göteborg

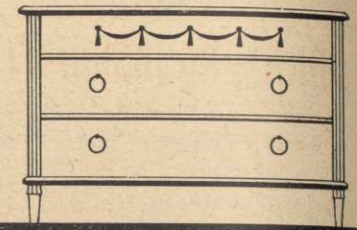
Kerstin Lindahls

BLOMSTERAFFÄR

Korsgatan 4, Telefon 8462

Rekommenderas!

MODERNA MÖBLER

GÖTEBORGS SLÖDMAGASIN

KYRKO GAT. 26. GÖTEBORG. TEL. 3303.

PRENUMERERA

för

Oktober-

kvartalet

på

KVINNORNAS

TIDNING!

Pris endast 2 kronor.

Prenumerationen göres på närmaste postkontor eller på tidningens expedition VALLGATAN 27, Göteborg. Insend beloppet i postavisning eller ring till oss 18070.

med 30 röster mot 27 beslutat stryka ordet "lyda" helt och hållet ut formuläret. Lag kan detta emellertid bli först när senaten i Washington givit sin sanktion.

I den nyupprättade Fristaten Irland har införts lika rösträtt för män och kvinnor vid alla val, även till parlamentet, Dail Eireann.

Från England meddelas att Londons exempel att, av sparsamhets-skäl, indraga de kvinnliga poliserna icke följts av landsortsstäderna.

I Vancouver i brittiska Columbia, Syd-Amerika, har bildats ett taxameterbilbolag med endast kvinnliga aktieägare och funktionärer. Direktören är en f. d. Londonjournalist och personalen utgöres till stor del av engelska kvinnor, som i egen-skap av chaufförer deltagit i kriget på västfronten.

(Inf. gen. Göteborgs Tidningsförmedling)

Tandläkare la Heijde

Vasaplatsen 1. Telefon 15500.

Rådfrågning: Vard. 1/2 2—1/2 3, övriga tider efter avtal.

Möbler, Möbeltyger, Gardiner, Gångmattor, Flossamattor.

Allt handgjort, konstnärligt, varaktigt och i förhållande till kvalitet billigt.

KONSTFLITEN, GAMLA HÖGSKOLAN, GÖTEBORG.

LUX
är oöverträffad vid tvätt
av filter och ylleplagg.

Den ulliga behagliga mjukheten som finnes i filter, yllekojor, yllestrumpor och alla ylleplagg kan bibehållas om man tvättar med LUX. Det är så rent att det icke skadar de mest ömtaliga tyger, och allting kan anförtras åt LUX utan risk för krympning.

LUX säljes endast i paket.

SUNLIGHT SÄPTVÅL A.B. GÖTEBORG.

Offentliga nöjen.

Stora Teatern

Varje afton kl. 7,30:

Czardasfurstinna.

Lor ensbergsteatern.

Varje afton kl. 8:

Sabinskornas Borirövande.

Nya Teatern.

Varje afton kl. 8:

FRÖKEN X.

Lilla Teatern.

Varje afton kl. 8 e. m.

Söndag två forest. kl. 7 o. 9.

En piga bland pigor.

PALLADIUM

Enastående program 9-15 okt.
Kl. 7,15, 9,15.

Edmund Gouldings världsbekänta arbete "The devil" på film:

FRESTAREN.

Modärnt mysterium i 6 akter.
I titelrollen Amerikas nu levande störste skådespelare George Arliss.
Officin: Associated Producers.

m. m., m. m.

Barn äga icke tillträde.
Biljetter 12-3. Telefon 2720. Efter kl. 5 även pr tel. 2739.

JÄRNTORGSBIOGRAFEN

Direktion: Palladium, Göteborg.

Det stora programmet 9-15 okt.
Kl. 5,15, 7,15, 9,15.

Ett filmverk av väldiga dimensioner!

Genom Flammorna.

(Greven av Charolais).

Skådespel i 6 akter efter Richard Beer-Hoffmanns s orvulna drama.
m. m., m. m.
Barn äga icke tillträde.
Biljetter efter kl. 4 tel. 13331.

Kyrkostämman behandlar anslaget till en ny kyrka.

Godsägare Plomgren förordar det dyrare kostnadsförslaget, varpå ledaren för spasamhetspartiet, Lars Svängen, begär ordet:

— Tvåhundrausen kronor till bara stenen. Så möcke sten! Ursäktliga frågan, men är det inte meningen kyrkan skall bli ihållig??

... eller är arbetet en välsignelse?

II.

Där äro fem väsentliga behov i människonaturen, som särskilt förtjäna att beaktas.

För det första behovet av fysisk eller andlig verksamhet, i vilken man kan hoppas på framgång. Människan har böjelse för att utföra något, då hon är vakna, likaväl som för att vilja, när hon är trött. Fortsatt sysslolshet är lockande endast i trevligt sällskap eller vid stimulering genom växlande bilder och ljud som på resor eller då överksamheten åtföljes av en känsla av överlägsenhet över dem, som en kvinna få vara sysslolosa, eller ger en tillfälle att lysa med egen rikedom eller makt. Men sysslolshet i och för sig, som på ett sanatorium eller i ett fångelse, är tilldragande endast för uttrötta kroppar och själar. Arbetarfrågans lösning ligger ej så mycket i möjligheten att kunna locka människor från sysslolshet till verksamhet som i att kunna förmå dem att vara verksamma på ett sätt, som är till gagn för samhället.

För det andra kommer behovet att få tillfredsställa härskriften. Att få andra människor att gå ur vägen, böja knä, sänka blicken och lyda en befällning, är värt mer än guld för

Förstklassiga KONFEKTYRER
av egen tillverkning.
ENHETSPRIS: 750 pr kg.
HERM MEETHS AB
Vollmers-Meeths
Tésalong

Gummans Flingor
Det bästa tvättmedlet för fina och ömtåliga kläder är
Gummans Flingor

ter förtjänar den att ställas i jämbredd med de primitiva drifterna, såsom fysisk hunger, kravet på fysisk trygghet o. s. v.

På det hela taget så består lönen för ett arbete ej endast i förmåga att kunna skaffa sig kläder, tak över huvudet och vad annat, som kan köpas för pengar utan vad som även måste tas i betraktande därvidlag är i vad mån de vanligaste allmänmänskliga behov tillgodoses. Arbetets nackdel för arbetaren består ej endast däri, att han stundom måste arbeta så länge för så liten lön, utan att han kanske måste anstränga alla sina krafter med ett arbete, som han ej passar för, underkasta sig en makt, som han känner förödmjukande och i allmänhet få sin naturs fundamentala impulser förkvävda.

Äpplet som universalmedicin.

Att förtära ett äpple just innan man går till sängs är ett förträffligt sundhetsmedel. Äpplet innehåller mer fosforsyra i lättmalt form än någon annan vegetabilisk produkt på jorden, och de fördelar, man har av att äta det på kvällen just innan man lägger sig, äro enligt en framstående läkares uttalande följande:

- 1) Det är närmande för hjärnan;
- 2) verkar livande på levern;
- 3) gör sömnen lugn;
- 4) desinficerar munhålan och gör andedrätten frisk;
- 5) neutraliserar magens överflödiga syror;
- 6) verkar befordrande på njurarnas arbete;
- 7) förhindrar därigenom stenbildning;
- 8) befordrar matsmältningen;
- 9) renar halsen och skyddar sålunda mot halssjukdomar;
- 10.) verkar blodrenande. — Det lönar ju att försöka!

"Blixt-Glans"
(flytande Metallputsmedel)
är bästa och billigaste putsmedel för alla slags metaller.
Finnes i alla välortade specialaffärer — till återförsäljare direkt från
Ensamtillverkarna
A.-B. Sigfr. Andersson & Co.
Tel. (1755) Göteborgsgatan 4. Tel. (17552)

Mont S:t Michel.

Resebrev till Kvinnornas Tidning av A. C.

Solglittrande underbara minne lik en saga, som tagit form!

På nordkusten av Normandie, just vid gränsen av Bretagne, ligger en klippö, ett par kilometer ute i havet. Landet sträcker på båda sidor halvcirkelformiga armar, vilka söka famna ön och mötas därute. De innesluta en bukt, 18 km. lång, och just därute, där armarne icke kunde mötas ligger en sandbank som "port" in i bukten, eller som "tröskel". Hela bukten ligger torr under ebb-tiden, men när floden kommer och stiger därute, då störtar havet in över tröskeln med sådan våldsamt makt, att en galopperande häst icke kan undfly de framstormande vågorna.

I forna tider, berättar legenden, eller närmare bestämt i sjetta århundradet, var hela bukten fastland med väldiga skogar, och uppe på klippan bodde en eremit, ensam mitt i sko-

HÖSTEN STUNDAR!
Färga Edra urblekta gardiner, draperier och andra plagg med
NADCO HEMFÄRGER
Marknadens hittills öoverträffade och billigaste hemfärg. Fråga Edler handlande eller tillskrito
A.-B. NADCO, GÖTEBORG.

STÄNDIGT NYTT LAGER av alla sorters Handskar och Vantar
Handskkompaniet
Drottninggatan 42 Tel. 15379

Två flickor stå och tala.
— Sää, du har förlovat dig med honom. Var han inte förfärligt tatt, när han friade?
— Nähä, inte alls, tvärtom!
— Stammade han inte eps?
— Hur kan du bara tro något ä dumt!
— Tänk vad han måtte ha tagit ig!

Den nya husassistenten, importerad direkt från landet, öppnar tamburdörren, utanför vilken en dam står.

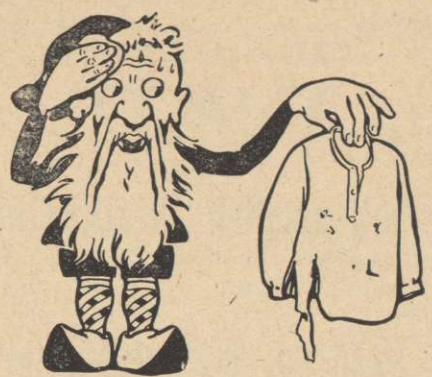
— Om frun är hemma? Det kan jag inte svara på, för det är för mörkt i trappan. Men om ni har en värta på högra sidan om näsan, så är hon inte hemma!

VID DÖDSFALL
Ring 3623 eller 14090
C. L. Schmidts Begravningsbyrå
21 Kungsgatan 24, Göteborg.
Anordnar allt till begravning hörande på erkänt bästa sätt till ytterst billigt arvode. Söldaste och vackraste likkistor och svepningar.

GYNNA VÅRA ANNONSÖRER!

BLOMMOR
levereras åt nästan hvilken plats som helst i världen genom
Vasa Blomsterhandel
GUSTAF EKMAN
GÖTEBORG, STORGATAN 31
TELEFON 17521, 17522, 17523, 17524
TEL. 431-10365
Medlem av
The Florists' Telegraph Delivery Association U.S.A. samt
Blumenspenden-Vermittlung Berlin
Ca 4000 blomsteraffärer i världen runt äro anslutna.

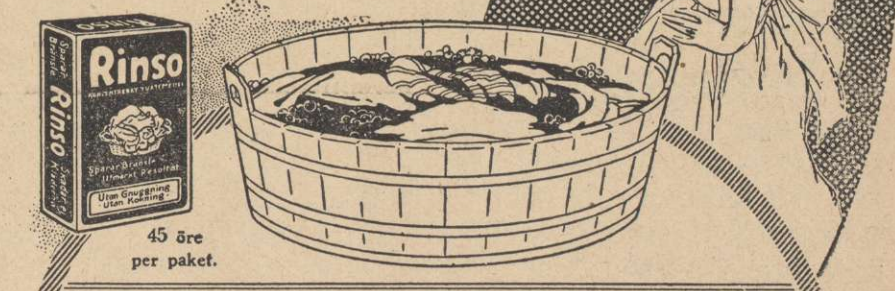
TREVLIG och INTRESSANT
FÄRSKA NYHETER VÄRDEFULLT INNEHÅLL
GÖTEBORGS MORGONPOST
Den största morgontidningen

Bittert
ängrar Ni Er, då Ni fått linnen förstört av dåliga tvättmedel, fast Ni borde veta att Tomtens Tvättpulver är alldeles oskadligt.

HVAR 8 DAG
"en verkligt förstklassig illustrerad tidskrift" — — — — —
" — — med gedigen och fint kultiverad ton — — — — —"
SÄGER DAGSPRESSEN
Bör ej saknas i något svenskt hem!
PRENUMERERA Å NÄRMASTE POSTANSTÄLLI ELLER BOKHANDELI

Ett paket **Rinso** och en balja ljumt vatten är allt som behövs för veckans tvätt.

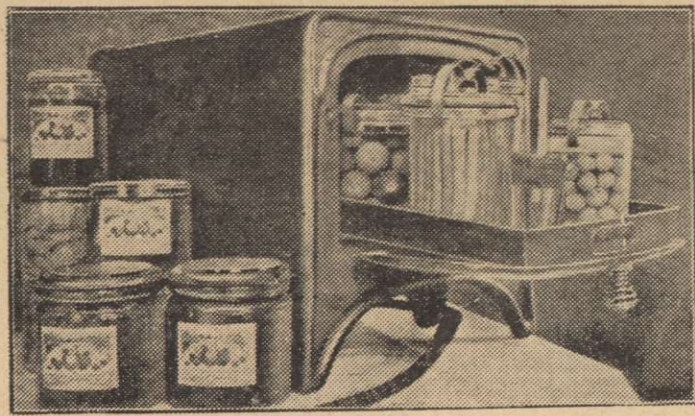

Det är onödigt att koka kläderna
om man använder Rinso. Genom att lägga kläderna i blöt i en ljum Rinso-lösning över natten och genom att skölja dem väl morgonen därpå bliva de rena och snövita. Endast de smutsigaste ställena behöva gnuggas lätt mellan händerna. På grund av dess absoluta renhet lockar Rinso av sig själv bokstavligen ut smutsen utan kokning och utan gnuggning. Det reducerar arbetet till minsta möjliga och sparar bränsle. — — — — —
Rinso
SUNLIGHT SÄPTVÄL AKTIEBOLAG, GÖTEBORG

gen. Så en natt kom en jordbävning och stormflod och nästa morgon hade hela skogen sjunkit i djupet, blott eremitens hydda stod kvar oskadd mitt i det omgivande havet, men då ebben kom, och vattnet sjunkit undan, låg runt om glittrande vit sandig havsbotten, med stora ytor här och där av glidande kvicksand, och intet träd, intet grässtrå fanns så långt ögat nådde.
När ryktet spreds om katastrofen och eremitens underbara räddning, strömmade munkar och eremiter till honom, — han måste ju vara särdeles helig och benådad, som blivit så underbart fräsl! Alla dessa bildade en orden, som anslöt sig till Benediktinerna, och började bygga ett kloster högre upp på klippan. Detta växte och växte, tills det blev det skönaste i världen, en pärla av gotik. Granit fanns tillräckligt på stället, och av granit byggdes alla de första valven och salarne, och den urgamlas kyrkan, allt med präktiga skulpturer i granit. Det fanns rika, mäktiga män bland bröderna, riddare och ädlingar, och år 1469 upphöjdes orden till riddarorden: "L'Ordre de St. Michel", vilken blev Frankrikes förmästa orden. Också gifta medlemmar tyckas ha blivit upptagna, så t. ex. var Bertan du Guesclin St. Michels-riddare, och man visar ännu balkongen i ett

ställ er den fylld av lysande riddare i ordensdräkt med riddarkedjan. Facklor, instuckna i sina ringar vid alla pelare, belysa fantastiskt den präktiga samlingen, medan väldiga träkubbar flamma och spraka i de två jätte-eldständerna.
En sal av alldeles egendomlig skönhet är "Refektorium" med sina ca 20 lancett-formiga fönster, så smala, att man från salens ända blott ser det inströmmande ljuset, utan att kunna se fönstren, som gömma sig djupt in i de tjocka väggarna. Det väldiga taket är av spansk kastanje. Aldrig väver därför någon spindel sina nät där.
Det var under Ludvig XI, som orden blev riddarorden, och ehuru han kraftigt främjade riddarklostrets glans och makt, kunde han dock icke avstå från att även här trycka sin fasans stämpel — om hans och Oliviers uppfinningsrika grymhet vittna de fångelsehålor, som ännu existera.
Vid ebb ligger hela bukten torr. Invånarna på "Mont" berättar med stolthet att deras klippö aldrig blivit intagen i krig, emedan naturen själv försvarade borgen, vilken dessutom var starkt befäst med dubbla ringmurar och torn och bastioner. Men det är endast en legend! Mont St. Michel har elva gånger varit erövrat.

Konservera i GASUGNAR

Gasugnar utlånas **kostnadsfritt** på en månads prov och försäljas på avbetalning till billiga priser. **GASVERKETS UTSTÄLLNING** Telefon 1420

Sport- & Promenad-Kängor
Salongskor
Stort urval. Moderata priser.
Hedströms Skoaffär
Södra Larmgatan 10.
Carl Gustafsgatan 57. Linnégatan 11.

Ångbageri-A.-B. ROSENLUNDS BRÖD

försäljes i J. A. M. A.-B., Åsen & Jordhammars och Arlas mjölkförsäljningslokaler. Tel. 6026 7071.

Bertha Anderson

Korsgatan 15 - Göteborg
— Telefon 5122 —

Vackra färgäta Tvättyger.
Bomullspaneller, Ylle-Klädningsstyger, Gardiner, sol- och tvät äkta. Möbeltyger, konstvävda och tryckta. Borddukar i linne och bomull. **Sängtäckan, Tricotvaror, Reformliv, Snörliva, Strumpor, Yllekoflor, Broderier. Blekta och oblekta Vävnader** av bästa fabrikat. **Vaddtäckan. Prima Ylle-stickgarner.**

S. GRAHM KÖRSNÄR

14 Haga Kyrkogatan 14
REKOMMENDERAS

A.-B. Nya Bikupan

45 Kungsgatan 45

Specialaffär för finare DAMUNDERKLÄDER

Linne fr. 5:50. **Babyutstyrlar:** Babyklädningsfr. 6 kr. o. Dopklädni. gar fr. 11:50
Sorveringsförkläden fr. 4:25 — **Sorveringsmössor**
Näsdukar och Kragar.

upp: — Av högmod, girighet, ogudaktighet, vrede, hat, illvilja, lättänke, lättja, fåfänga —

Lärarinnan: — Rätt! Nämn något mer, som bringar människor på fall!

Klassens sämsta huvud vaknar plötsligt upp: — Bananskall!

Bråsth Konditori

Victoriagatan 1 B (hörnet av Storgatan)
REKOMMENDERAS.

KOL VED COKES

C. N. ANDERSSON
Tel. 2780, 6972, 10849, Göteborg

Fruar!

Vill Ni glädja Era män så köp **SPISBRÖD** från **Göteborgs Ångbageri** ty det är främst i sköhet o. smak

Regnkappor, Filtar, Tyger, utsäljes billigt direkt från lager.

S. Ericsons Klädeslager
Järntorget 3, Wilsons hus, 2dra vån. — Öppet 8-7.

Smid medan järnet är varmt

och värda Eder hy i tid med **Vyy-tvål**, som har en förskönande inverkan på huden och giver den ett ungdomsrikt utseende. **Vyy-tvålen** säljes i varje affär över hela landet.

Österlin & Ulriksson,
Kem.-tekn. fabrik, Ystad.

A. LUNDBLADS Begravningsbyrå
Rekommenderas.
Kungsgatan 12 Göteborg.
Telefon 11045, 776 ank. bostaden.

Wilh. Kaesens Efr. Skomagasin

Vallgatan 24. Telefon 3739.

Skodon, Tofflor, Galoscher, HÖGST i elegans, styrka och goda passformer.

För husmödrarne!

Göteborgs stads gasverk har öppnat en kampanj för att vinna ökad spridning för sina gasugnar. Broschyrer utsändas i dagarna med anvisningar angående sterilisering av frukt och grönsaker i gasugn, varjämte ugnar kostnadsfritt och utan köptvång utlånas på en månads prov till abonnenterna. Slutligen har ett synerligen bekvämt avbetalningssystem ordnats, varigenom varje husmor med lätthet kan skaffa sig den ovärderliga hjälp i hushållet, som en gasugn utgör. Att märka är, att en snar sänkning i gaspriset är att förvänta.

De av gasverket träffade anordningarna hava medför en enorm efterfrågan på de saluförda ugnarna.

Bliv medarbetare i KVINNORNAS TIDNING!

K. Kjellmer.

Damskrädderi & Kappmagasin,
Carl Johansgatan 9. Tel. 5968.

Förstklassigt arbete!

Bjerks Vildtaffär
St. Saluhallen 1. Tel. 1648 — 20834.

A. Ellwén Kött- & Fläskaffär

Saluhallen 133. Telefon 4481, 038! Prima varor. Billiga priser. Fedbar behandling.

Varför plågas med dåligt kaffe, då Ni kan få Swalanders kaffe? Butiker: Kungsg. 17, Korsg. 13, Bazar Alliance. Prova redan i dag!

TEL. 3095-8200
19939

Linoleum

Lägsta dagspriser. Största urval. **Göteborgs Linoleum-Magasin**
PETERS, FRANZÉN & Co.
Kungsporsplatsen 2.

BREVLÅDA.

"Intresserad." Jo, redaktionen räknar bland sina medlemmar även en specialist på anekdoter. Hon låter först ätt de hämtas ut den egna fataburen. Den övriga red. vägar emellertid icke helt gå i borgen härför. Sakkunniga påstå nämligen att det i hela världen icke finnes mer än 3 å 4 hundra riktigt roliga historier, vilka oavbrutet cirkulerar i de olika ländernas press. Den läsande allmänheten minns i allmänhet icke en skämtbit mer än några år, varefter den åter kan presenteras som aldeles nyttilagad. Nu får "Intresserad" själv draga sina slutsatser.

"Den vänliga tanken." Redan innan edra rader nådde oss hade en artikel i ämnet passerat sättnäsken. Var god se efter i föreliggande nummer.

T. B. Dikten "Efter den 27 aug." har goda tankar men formen håller icke måttet.

Aluminiumkärle'n böra putsas med **Zelos Aluminiumputs.** St. ble.kburkar å 45 öre.

LINNESÖMNAD

utföres väl och till moderata priser.
S. SCHÜTZ, Haga Kyrkogata, 28, III

Arla Mjolk

Distribution på glasflaskor
Tel. 85 78, 36 99

Nyutkomna böcker.

Wahlström & Widstrand, Stockholm.

"Hälsa genom självsuggestion enligt Emil Coués metod." Av C. Harry Brooks. Pris kr. 3:50.

"Stickade och virkade småbarns-plagg" med illustrationer. Av Olga Nyholm. Pris kr. 2:25.

"Jumferboken N:r 2" med illustrationer. Av Olga Nyholm. Pris kr. 2:25.

Hälsovännens Förlagsexpedition Stockholm.

Äkta Makar. En fysisk och psykisk rådgivare av Doktor Marie Stopes. Andra upplagan. Pris kr. 3:75.

Telefonnumret till KVINNORNAS TIDNING är **18070**

Förstklassigt DAMSKRÄDDERI
BESTÄLLNINGAR utföres förstklassigt och på kort tid.
BILLIGASTE PRISER.
Egna tyger mottagas.
ANNA KULLBERG,
14 Östra Larmgatan 14. Tel. 11148

Sänd Eder TVÄTT till
Tvättanstalten Västkusten
Vegagatan 46, Göteborg. Tel. 1443.
Omsorgsfullt arbete. Snabb leverans

Skånska Wienerbageriet
Emy Thorin
ERIK DAHLBERGSGATAN 22 (mitt för Realläroverket)
Allt som hör till ett förstklassigt thebrods- & wienerbageri. Tel. 6077. Billiga priser.

Vem är doktorinnan?

Från Helsingfors har man bött oss införa följande:
I Strindbergs ramaffär i Helsingfors har en doktorinna från Göteborg år 1918 gjort beställning å en tavla (reproduktion) över Åbo akademis invigning, målad av Albert Edelfelt. Som namn och adress för affären förkommit bedes vederbörande doktorinna genom Kvinnornas Tidning giva sig tillkänn. Tel. 18070.

Uppmuntra kvinnlig företagsamhet.

Fru Emy Thorin har under firma "Skånska Wienerbageriet", Erik Dahlbergsgatan 22 (mitt för Realläroverket) öppnat ett finbageri, vilket vi varmt rekommendera, dels därför att kvinnlig företagsamhet bör uppmuntras av den kvinnliga köpande publiken, dels därför att bageriets kakor m. m. äro enastående goda. Redaktionen har avsmakat dem!

Vaxduk
Största urval Lägsta priser
Carl Johnson
Kungälv

Han borde själv göra det!

— Vem borde göra vad? frågar ni sedan ni läst ovanstående rubrik.

Jo, arkitekten, som gjort ritningarna till det här huset, borde åläggas att en gång tvätta fönstren där jag bor uppe i femte våningen!

De äro på intet sätt märkvärdiga dessa fönster. Det finns säkerligen tusentals likadana här i staden och i andra städer. De äro tredelade med en mycket stor mellanruta och två smala sidrutur. Upptill likaledes tre rutur i mindre format. Alla öppnas utåt.

Näväl, dessa fönster skola tvättas utvändigt. Hur skall det gå till? Att nå dem med steg är omöjligt. Jo, kanske med en brandstege, men sådana stå, som bekant, inte till rådighet i ett fall som detta. Och för övrigt om jag bodde längre ner och en vanlig steg nådde upp, skulle jag anse det som en

Gardiner
Största urval — Lägsta priser
A.-B. Carl Johnson
Kungälv

Linoleum
Största urval Lägsta priser
Carl Johnson
Kungälv

gamla rimmet: "Le Couéson par sa folie a mis le Mont en Normandie." Vi kommo fram till Mont St. Michel på em. efter en lika lustig som långvarig resa från L'Ancieux över St. Briac, St. Malo, Dol och Pontorson. En deik (lik en vanlig vågbrytare) med en spårvagn, för ut till Le Mont numera, men naturligtvis stod inte spårvagnen i trafikförbindelse med tåget, utan gick så sent, att man inte skulle hinna se något den dagen utan bliva tvungen stanna två nätter på ön. Vi fingo tag i en gammal kusk med en liten, liten vagn och en liten, liten häst = "Mon petit poulet!" Ett par gånger undrade vi, om "droskan" skulle skrämja itu mitt på deiken, sedan en del av stoppningen och en myckenhet messingsnubb sätts under vägen, men den höll åtminstone, tills vi kommo fram, och då det var en och en halv timme kvar tills salarne stängdes, och vi voro de enda resande, som tagit vagn, så fingo vi fritt ströva omkring så länge och vart vi ville. Det var en underbar em. bland de "talande stenarne."

En av den "nya" kyrkans stråvplare har en trappa: "L'escalier des dentelles", från vilken man ser det blå havet där långt ute genom en "spetsvävnad" av skulptur. Så en blick in i den härliga kyrkan med alla St. Michaels-riddarnes vapenskö-

dar. Därute föllo den nedgående solens sista strålar på den förgyllda St. Michel, som kröner högsta tornspetsen, och nu ljöd ropet: "Om 5 minuter kommer floden!" Vi skyndade ut på norra ringmuren högt vid en bastion, och nu började ett oförgätligt skådespel. Sandbanken där längst ute, "Tröskeln", låg ännu torr, men inom ett ögonblick lekte intill den ett par vitskummiga böljor — det stod som en hög blågrön mur bakom, och plötsligt vällde en grönvit massa fram över, och havet kom störtande fram, som en vild, mäktigt oemotståndlig naturmakt, en armé av mörka stridshästar med vilt flygande vita manar. Omedvetet klamrade vi oss fast vid järnräcket, då "armén" kom närmare och närmare, i fruktan för att detta framåtströmmande vidunder kunde nå upp och sopa bort oss, människoprogyméerna. Le Couéson är spärlost försvunnen, och det sjuder och brusar, mäktiga, hotande hovar söka klättra upp på klippbranten, och skummet flyger oss i ansiktet och — just då har det nått sin höjdpunkt. Om några minuter endast låg utan stilla blank i människens och började omärkligt sjunka i sanden, tills inom ca 11 timmar skådespelet förnyas. Det tager en timme ugn. för havet att nå upp till Le Mont, 18 km. Vi vandrade till hotellet genom

den lilla "staden", köpte ett par rosenkransar och en liten "Medaille de St. Michel" i en av de talrika små "butikerna" vid ringmuren, med låg dörr och golvytta ca 1,50x2 m. Och så hade Madame Poulard sin omelette strax färdig. Hon stod och bakade den i ett präktigt gammalt kök, med hundratals glänsande kopparkärl, medan kapunererna vände sig med spettet framför den öppna härden. Omelett-pannans skaft var minst i meter långt! Hennes omelett voro världsbekanta, en australiska svärmade en gång för oss om dem på en dansk ångare, och Kung Edvard VII reste ofta till Mont — för omelettens skull! — (såges det.)

Under kriget, detta det hemskaste av alla krig, var Mont St. Michel fängelägar, och vad de arma fångarne där lidit i de iskalla dragiga salarne med litet halm på stengolven, fångkost, intet att göra och bland en ovänligt stämd, bigott befolkning; där har jag hört mer än en sorglig berättelse. Det finnes många dystra blåd i historien om Mont St. Michel.

Vi vandrade till hotellet genom

Någon begravningsplats fanns ej på Le Mont. — Jord finns blott i en liten trädgårdstappa, ett par meter i fyrkant, ditfrån från fastlandet. — De döda bröderna sänktes i osläkt kalk, i de s. k. "charniers", klipphålur under den "nya" kyrkan. Under klostrets förfall hade dessa charniers blivit bortglömda men återupptäcktes i de sista åren av förra århundradet. Det enda som fanns kvar av de tusenden vilkas jordiska lämningar där blivit "kalkförbrända", var en tand och ett överarmben. Kalken har gjort sitt verk grundligt. Nu för tiden föras alla lik till fastlandet.

Av bekanta hade jag ofta hört talas om en tiggare, som bodde på en liten, liten ö, Tombelaine, längre ut i bukten, och som dagligen kom till La Mont. Han såg, berättades det, särdeles målerisk ut med sitt vilda svarta skägg, sin röda blus, sitt hummernät och sin stay och den röda bretoniska fiskarhättan, och kallade sig: "Le marquis de Tombelaine." Naturligtvis kände han varje tum av sandbotten, och visste att undvika de många farliga glidställena. En stormig höstdag kom han som vanligt, och när han vände hem igen i skymningen kom oförmodat en stark störtvåg, stötte honom några meter åt sidan ur rätt kosa — och man såg honom från Le Mont sjunka, sjunka

och försvinna ned i sanddjupet, och ingen kunde rädda honom. — Veckan efter vårt besök omkommo 42 får, som räkat ut på glidsanden i ett obehagat ögonblick från stranden. Det är fasansfullt, och ingen vågar ens försöka att rädda. Med den egendomliga oförmågan hos fransmännen att upprätthålla gränsen mellan det sublima och det löjljiga, ha de på Mont St. Michel i sitt museum och vaxkabinett en scen, som skall föreställa "Markisens undergång." Det enda man ser är en sandyta och därur sticka upp tre fingertoppar! Det behövs en livligare fantasi än min, för att med en rysning föreställa sig, att där nere i sanden finns mer, — en hel hand — en hel kar! "Il y a seudement un pas du sublime au "ridicule."